

Делуваме. Локално. Заедно

Da ja zor. Lokalnikane. Jekha jek

Act. Local. Together

Birlikte. Yerel. Hareket ediyoruz

Lucrăm. Local. De adun

Veprojmë. Në nivel lokal. Bashkë

Делујемо. Локално. Заједно

ПЕТТИ ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГ НА СЕДНИЦИТЕ НА ОПШТИНСКИТЕ
СОВЕТИ ВО ВРСКА СО МЕЃУЕТНИЧКИ ОДНОСИ

ПОДОБРУВАЊЕ НА УЧЕСТВОТО НА ПОМАЛИТЕ ЗАЕДНИЦИ НА ЛОКАЛНО НИВО

Април-Август 2017 година

Издавач:

Национален ромски центар
Ул „Доне Божинов“ 11/5,
1300 Куманово, Македонија
Тел: +389 31 427 558
E-mail: info@nationalromacentrum.org
Website: www.nationalromacentrum.org
www.ednomagazine.com

ИЗВЕШТАЈ ОД МОНИТОРИНГ НА СЕДНИЦИТЕ НА ОПШТИНСКИТЕ СОВЕТИ ВО ВРСКА СО МЕЃУЕТНИЧКИ ОДНОСИ

Период: 01 Април- 31 Август

ВОВЕД

Овој извештај е подготвен во рамки на проектни активности „Подобрување на учеството на (по)малите заедници на локално ниво“ со поддршка на Делегација на Европска Унија и Инсок. Главната цел на проектот е да се воспостават механизми за подобрување на учеството и заштита на правата на Ромите и другите помали заедници на локално ниво во согласност со Охридскиот Рамковен Договор. Периодот на имплементација на проектот е од 01.04.2016 година до 30.09.2017 година во 5 општини: Куманово, Битола, Кочани, Прилеп и Тетово.

Здружението Национален ромски центар-Куманово (НРЦ) заедно со Здружението на Роми АВЕНА-Кочани, почнувајќи од 01 Април до 31 Август 2017 година го следеа нивото на квалитет на седниците и нивната динамика, структурата на учесниците во процесот на донесување на одлуки во врска со меѓуетнички односи, дали во општината функционира Комисијата за односи меѓу заедниците и дали истата е консултирана, дали нивните мислења и препораки се земени во предвид, планирањето и алокација на средства, учеството на помалите заедници директно или индиректно како граѓани. Во текот на мониторингот ќе бидат изготвени 6 квартални извештаи за квалитетот на седниците на општинските совети во врска со учеството на помалите заедници во процесот на донесување на одлуки на локално ниво. Пред вас е петтиот извештај кој се однесува на период од 01 април до 31 август 2017 година.

Целта на мониторингот е седниците на советите да добијат дополнителна транспарентност во процесот на донесување на одлуки и учеството на помалите заедници во креирањето на политики на локално ниво.

По секој мониториран период здруженијата на граѓани и локалните органи ќе бидат информирани преку извештаи за клучните наоди од мониторингот на седниците на советите во врска со меѓуетнички прашања.

ПРАВНА РАМКА ЗА ЗАШТИТА И ИНСТИТУЦИОНАЛНА ПОСТАВЕНОСТ ВО ОПШТИНИТЕ КУМАНОВО, КОЧАНИ, ПРИЛЕП И ТЕТОВО

Устав

Уставот во Преамбулата и Амандманите од 16.11.2001 година кои произлегоа од Охридскиот рамковен договор внесоа одредени измени во статусот и позиционирањето на помалите етнички заедници.

Со Амандман 5 се менува членот 7 од Уставот со кој се воведува дека на целата територија во и во меѓународните односи службен јазик е македонскиот јазик и негово кирилско писмо како и јазикот кој го зборуваат најмалку 20% од граѓаните и неговото писмо. Личните документи на граѓаните кои зборуваат службен јазик различен од македонскиот се издаваат на македонскиот јазик и неговото кирилско писмо така и на јазикот кој го зборуваат граѓаните и неговото писмо. Било кој граѓанин кој живее во единици на локална самоуправа во која најмалку 20% од граѓаните зборуваат јазик различен од македонскиот во комуникација со подрачните единици на министерствата како и во комуникација со министерствата може да употреби било кој од службените јазици а министерствата и подрачните единици одговараат на македонски јазик и неговото кирилско писмо како и на службениот јазик и писмото што го употребува граѓанинот. Со Амандман 12 се заменува членот 78 од Уставот при што се основа Комитетот за односи меѓу заедници кој го сочинуваат 19 члена од кои по 7 од редот на пратеници во Собранието Македонци и Албанци и по еден од редот на пратеници Турци, Власи, Роми, Срби и Бошњаци. Членовите на Комитетот ги избира Собранието, а доколку некоја од заедниците нема претставници, народниот правобранител по консултации со релевантни претставници од тие заедници ќе ги предложи другите членови на Комитетот. Основна функција на Комитетот е да разгледува прашања од односи меѓу заедниците и да дава мислења и предлози кои Собранието е должно да ги разгледува. Во случај на спор за спороведување на постапка за гласање во Собрание Комитетот одлучува со мнозинство гласови од членовите за тоа дали ќе се спроведе постапката.

Закон за локална самоуправа

Законот за локална самоуправа во член 55 ја утврдува Комисијата за односи меѓу заедниците која треба да се формира во општини во кои најмалку 20% од вкупниот број на жители се припадници на одредена заедница. Комисијата ја сочинуваат подеднаков број претставници на секоја заедница во општината, а начинот на изборот се утврдува со статут на општината. Комисијата разгледува прашања кои се однесуваат на односи меѓу заедниците и за тоа дава мислења и предлози, кои Советот на општината треба да ги разгледа и да одлучи во врска со нив. Во член 90 е утврдено дека во општините службен јазик покрај македонскиот и неговото кирилско писмо е и јазикот и писмото кое го користат најмалку 20% од жители на општината, а за јазикот и писмото кое го зборуваат помалку од 20% од жителите на општината одлучува советот на општината.

Статути на општини Куманово, Кочани, Прилеп и Тетово

Во статутот на општина Куманово донесен на ден 30.06.2003 година, во член 27 е утврдено дека прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20 % од граѓаните на општината, утврдувањето и употребата на грбот и знамето на општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на Советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на Советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во Општината. Во член 47 е предвидено формирање на Комисија за односи меѓу заедниците која ќе разгледува прашања кои се однесуваат на односите меѓу заедниците и ќе дава мислења и предлози за начини на нивно решавање кои Советот е должен да ги разгледа и да одлучи во врска со нив.

Во статутот на општина Кочани во член 30 е утврдено да биде формирана Комисија за односи меѓу заедниците, чиј што состав, начин и делокруг на работа ќе ја утврдува со Одлука советот на општината. Воедно во член 7 од статутот е предвидено дека грбот и знамето на општината се избира со мнозинство гласови на советниците, при што е потребно мнозинство и од советниците кои припаѓаат на немнозинските заедници.

Во статутот на општина Прилеп донесен на ден 14.07.2003 година нема ниту една одредба во која се вклучени помалите заедници, односно не е потребно гласовите да припаѓаат на припадниците на помалите заедници за да може советот да одлучува полноважно.

Во статутот на општина Тетово донесен на 09.06.2016 година во член 23 став 3 е утврдено дека прописите кои се однесуваат на културата, употребата на јазиците и писмата на кои зборуваат помалку од 20% од граѓаните во општината, утврдувањето и употребата на грбот и знамето на општината, се усвојуваат со мнозинство гласови од присутните членови на Советот, при што мора да има мнозинство гласови од присутните членови на Советот кои припаѓаат на заедниците кои не се мнозинско население во општината. Во член 40 е предвидено формирање на Комисија за односи меѓу заедниците која ќе ја сочинуваат подеднаков број на претставници од секоја заедница застапена во општина Тетово. Комисијата ги разгледува прашањата кои се однесуваат на односите меѓу заедниците застапени во општината и дава мислења и предлози за начините на нивното решавање кои советот на општината е должен да ги разгледа и да одлучи во врска со нив. Во член 151 е предвидено дека грбот и знамето на општината се избира со мнозинство гласови на советниците, при што е потребно мнозинство и од советниците кои припаѓаат на немнозинските заедници.

МЕТОДОЛОГИЈА НА НАБЉУДУВАЊЕТО

Мониторингот опфаќа 8 седници на советите на општините во Куманово, Прилеп и Тетово на ден:

Куманово

- 05.04.2017 година
- 19.04.2017 година
- 19.06.2017 година
- 12.05.2017 година
- 03.07.2017 година

Прилеп

- 12.05.2017 година
- 31.07.2017 година

Тетово

- 31.07. 2017 година

Во наведените седници се следат и анализираат квалитетот на седниците и нивната динамика,

структурата на учесниците, процесот на донесување на одлуки во врска со меѓуетнички прашања, дали Комисијата за односи меѓу заедниците е консултирана и дали нивните мислења и препораки се земени во предвид, нивното учество во процесот на донесување на политики, план за имплементација, планирање и алокација на средства, вклученоста на помалите заедници директно или индиректно како граѓани и сл.

ПОЛИТИЧКИ КОНТЕКСТ

На седниците на советот на општина Куманово присуствуваа речиси сите членови на советот од позициската и опозициската група вклучително и членовите кои се припадници на помалите заедници. Комисијата за односи меѓу заедниците не присуствуваше на ниту една седница на советот на општина Куманово. Во општина Прилеп на седниците на советот присуствуваа поголем број од советниците и советот имаше можност да одлучува полноважно.

Советот на општина Куманово го сочинуваат 32 советници од кои единаесет се од Коалиција СДСМ, дванаесет советници се од Коалиција ВМРО-ДПМНЕ, четири советника се од ДУИ, двајца советници се од ДПА, еден од НДП и двајца советници се од Група избирачи.

Советот на општина Прилеп го сочинуваат 27 советници од кои шеснаесет се од Коалиција ВМРО-ДПМНЕ и единаесет од Коалиција СДСМ, во советот на општината има еден претставник од ромската заедница.

Советот на општина Тетово го сочинуваат 31 советник од кои дванаесет се од ДУИ, десет се од ДПА, пет се од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ, еден е од НДП, еден е од Коалиција на СДСМ, еден е од ТДП и еден од ВМРО Народна.

НАОДИ НА МОНИТОРИНГОТ

На седницата одржана на 05.04.2017 година на советот на општина Куманово на дневниот ред не се најде ниту една точка за правата на припадниците на помалите заедници во општина Куманово. Од страна на советникот од Коалиција ВМРО-ДПМНЕ од ромската заедница даде Предлог точка на дневниот ред, информација на начин на кој ЈП Чистота и зеленино стопанисува со приватното земјиште во сопственост на верски одбор на Роми од град Куманово. По гласање на советниците Претседателот на советот констатираше дека предлогот нема да биде составен дел на дневниот ред на советот.

На 19.04.2017 година на дневниот ред на советот на општина Куманово имаше некои дискусии за правата на припадниците на помалите заедници. Пред советот на почне да расправа за точките кои се најдоа на дневниот ред, советникот од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ кажа дека со оглед на предстојниот период каде следуваат упис на ученици во прво одделение предложи нова предлог точка на дневен ред за измена и дополна на реонизација 1972 година. Раководителот на секторот за образование кажа дека ваква точка била разгледувана минатата година исто на барањето на советникот, односно се извршило усогласување на постоечката одлука за реонизација со последни измени и дополнувања во последните 20 години и дека не се создадени услови кои би биле причина за нова реонизација за запишување на ученици во основно образование. Советникот даде одговор на ова изјаснување на претставникот од образование и кажа дека минатата година не се дискутирало за ова прашање туку за реонизација кај училиштето Наим Фрашери а не за месноста Средорек. По гласање на советниците за предлогот одлука за дополнување на дневниот ред за реонизација со недеволен број на гласови претседателот на советот констатираше дека тој предлог нема да биде составен дел од дневниот ред.

Како точка три на дневниот ред на советот на општина Куманово се најде Предлог стратешки

план за подобрување на меѓукултурно разбирање во општина Куманово за која советник од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ кажа дека Стратегијата е убав план и содржи добри активности кои ќе треба да се имплементираат, меѓутоа не се опфатени резултатите кои општината веќе ги има постигнато. Исто така општината треба повеќе да биде вклучена во активностите заедно со граѓанскиот сектор во промоција на меѓукултурно разбирање. Во врска со Комисијата за односи меѓу заедниците дека таа нема средства и човечки ресурси, кажа дека општината како орган кој дава согласност за формирање на Комисијата треба да оддели средства за функционалност на оваа Комисија. Помошник раководителот на секторот кажа дека Стратегијата со Акционен план е изготвена преку заеднички состаноци и средби со граѓанска организација и Комисијата за еднакви можности на жените и мажите Комисијата за односи меѓу заедниците и други чинители од општина Куманово со цел за подобрување на меѓукултурно разбирање во општина Куманово. Советникот од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ од ромската заедница го праша раководителот како Комисијата за односи меѓу заедниците учествувала кога таа не е функционална, односно нема финансиски средства од општината и нејзината оперативна функција е значително намалена. Помошникот раководител кажа дека на средбите учествувале претставници на КОМЗ како и од другите сектори од оваа област од кои средби прозилегле заклучоците внесени во Стратегијата. По гласање на советниците Претседателот на советот констатираше дека советот го усвои стратешкиот план за меѓукултурно разбирање на општина Куманово.

На седница на советот на општина Куманово одржана на 19.06.2017 година во врска со точка 3 од дневниот ред за Годишен извештај за движење на заразни заболувања за 2016 година на подрачје на општина Куманово, советникот од ромската заедница од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ праша дали е планирано влегување во Ромската населба за вакцинација на децата до оглед дека е густо населена населба и живеат во различни услови за разлика од другите населби во општината. На ова раководителот на сектор за јавно здравство кажа дека детскиот диспансер е задолжен за задолжителна вакцинација на деца и дека тие водат евиденција и ги повикуваат децата особено од ромската населба, а во текот на неделата на имунизација вршат прочешлување особено на оние невакцинирани деца, а имаат и комуникација со граѓанските здруженија така што тој дел воопшто не отстапува од вакцинацијата на другите места.

На 12.05.2017 година на советот на општина Куманово советникот од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ претставник на ромската заедница побара дневниот ред да се дополни со уште една точка Предлог точка за усвојување на стратегија за зголемено учество на Ромите и други помали заедници на локално ниво, меѓутоа предлогот не беше изгласан од страна на советниците.

На седница на советот на општина Куманово одржана на 03.07.2017 година за точката на дневниот ред под број еден која се однесуваше за предлог програма за туристичка атракција за подобрување на условите за престој на туристите за 2017 година, советникот од ромската заедница од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ праша зошто флаерите се изработени само на македонски и албански јазик а не и Ромскиот јазик и на јазиците на заедниците, затоа што надвор од Куманово живеат над 2000 Роми. Исто така од советникот од српската заедница од Коалиција на ВМРО-ДПМНЕ праша и побара флаерите да бидат изработени и на српски јазик, затоа што преку летниот период голем број на туристи поминуваат низ општина Куманово да одат на летување, па на тој начин би се зголемила бројката на туристи во општина Куманово. Советникот од ромската заедница од Коалиција на СДСМ исто така кажа дека има некои настани што недостасуваат од брошурата како Рома Труба Фест а исто така брошурата треба да биде напишана на повеќе јазици од кој и англискиот затоа што тие како претставници на општина Куманово го претставуваат градот и надвор од државата. Раководителот кажа дека доколку советот се сложи тие немаат против и се согласуваат брошурата да ја направата на јазиците на заедниците. Предлагачот на точката направи измена во проектот со што се додаде нова точка за изработка на брошури на ромски и српски јазик во промотивната пропаганда. Како таква советот на општината ја усвои предлог точката за туристичка атракција за подобрување на условите за престој на туристите за 2017 година.

На седница на Советот на општина Прилеп одржана на 12.05.2017 година се усвои Локален

акционен план за инклузија на ромите во областа домување и образование за период од 2017-2020 година.

На седница одржана на 31.07.2017 година Советот на Општина Прилеп, ја усвои Стратегија за зголемено учество на Ромите и другите помали етнички заедници во општествениот живот и развојот на општина Прилеп за период од 2017-2018 година. Стратегијата беше изработена во рамките на проектните активности од проектот “Подобрување на учество на (по)малите заедници на локално ниво” и произлезе како резултат од многубројните активности на кои присуствуваа граѓаните од општина Прилеп. Во стратегијата се опфатени три приоритени области од делот на образование, вработување и култура кои самите граѓани ги определија со цел за подобрување на учеството на помалите заедници на локално ниво. На истата седница беше освоена и Програма за работа за зголемено учество на Ромите и другите помали етнички заедници во општествениот живот и развојот на општина Прилеп за период од 2017-2018 година.

Советот на општина Тетово на седница одржана на ден 31.07.2017 ги освои Стратегијата и Програмата зголемено учество на Ромите и другите помали етнички заедници во општествениот живот и развојот на општина Тетово за период од 2017-2018 година. Овие два документи исто така се изработени во рамки на проектните активности од проектот „Подобрување на учество на (по)малите заедници на локално ниво,, а, во соработка со граѓаните од општина Тетово, проектниот тим и експерт. Во Стратегијата се опфатени три приоритетни области во делот на образование, вработување и култура за кои граѓаните сметаат дека би се подобрило учеството на Ромите и другите помали заедници на локално ниво.

ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

Точки на дневниот ред за учество на помалите заедници на локално ниво не се наоѓаат на дневните редови на седниците на советите доволно, единствено во делот на и материјалните дискусии советниците дискутираат за правата на помалите заедници и подобрување на нивните права на локално ниво.

Комисијата за односи меѓу заедниците не е повикувана на седниците на советот на општина Куманово. Истата е потребно да биде консултирана и повикана кога на дневниот ред ќе се најдат прашања за меѓуетничките односи и нејзините препораки и мислења да бидат земени во предвид.

Вклучувањето на помалите заедници директно или индиректно како граѓани е многу мало на седниците на советите. Потребно е да се вклучат граѓаните во процесот на одлучување на локално ниво и да учествуваат на седниците на советите како би се овозможила поголема транспарентност на седниците.

Во општина Куманово на дневен ред не се наоѓаат точки за помалите етнички заедници но, по некоја од точките кои се наоѓаат на дневниот ред се отвараат дискусии од кои произлегуваат прашања кои ги засегаат помалите етнички заедници. Потребно е тие прашања и дилеми да се стават како точки на дневен ред на советот како истите би добиле соодветно објаснување со цел за навремено решавање на проблемите кои ги засегаат помалите етнички заедници во општина Куманово.

Општините Тетово и Прилеп на своите седници ги усвоија Стратегијата и Програмата за зголемување на учеството на Ромите и помалите заедници на локално ниво кои би претставувале како еден генерален меморандум за соработка помеѓу општината и здруженијата на граѓани.

РЕЗИМЕ

Клучните наоди во петтиот извештај од мониторингот на седниците се дека во периодот на набљудувањето од 01 април- 31 јули 2017 година, на седниците на советите за разлика од претходите седници имаше зголемена дискусија на помалите заедници и нивно учество на локално ниво.

Во општина Куманово службени јазици покрај македонскиот јазик и неговото кирилско писмо е ромскиот јазик, српскиот јазик и албанскиот јазик.

Комисијата за односи меѓу заедниците во општина Куманово се состои од 12 членови од кои по двајца членови се припадници на македонската, ромската, турската, албанската, српската и влашката заедница.

Комисија за односи меѓу заедниците во општина Тетово се состои од 6 члена од кои по двајца се претставници на албанската и македонската заедница а по еден од ромската и турската заедница.

Во општина Кочани не е формирана Комисија за односи меѓу заедниците, иако во статутот имаат член со кој се овозможува формирање на таква Комисија иако тоа не им е законска обврска.

На седница на советот на општина Куманово одржана на 12.05.2017 година предлог точката за дополнување на дневен ред за усвојување на Стратегија и Програма за зголемување на учество на Ромите и други помали заедници на локално ниво не беше изгласана од страна на советниците.

На советот на општина Прилеп одржана на 31.07.2017 година се усвоија Стратегија и Програма за зголемување на учество на Ромите и други помали заедници на локално ниво изработени во рамките на проектните активности.

Исто така на седницата на советот на општина Тетово одржана на 31.07.2017 година советниците ги усвоија Стратегија и Програма за зголемување на учество на Ромите и други помали заедници на локално ниво изработени во рамките на проектните активности.

*****

Проектот „Подобрување на учеството на (по)малите заедници на локално ниво,, е финансиран од страна на Делегација на Европска Унија и Инсок.

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржината на публикацијата е единствена одговорност на Здружението Национален ромски центар-Куманово (НРЦ) и партнерската организација Здружение на Роми АВЕНА-Кочани и на никаков начин не може да се смета дека ги одразува гледиштата на Европската Унија.